

ÕHUSILD

11.

V. EINER

Tänapäeva linna arhitektuurilise planeerimise teljeks on seitsme kilomeetri pikkune Lenini prospekt, mis kulgeb idast, traktoritehase juurest läände, põlutehnilise instituudi juurde, poolitades linna. Prospekti keskel asub Revolutsiooni väljak, kus kõrgub 1959. aastal püstitatud 17 m kõrgune Lenini mälestussammas. Väljak ise, mis on ääristatud aastail 1938—1942 rajatud monumentaalsete hoonetega, on linna kauneim.

1937. aastal ehitati Tšeljabinski vanale kalmistule Puškini-nimeline kino, mille illusas sisekujundusega saalis võib etenduse eel nautida head muusikat. Ütejäanud kalmistu hoonestati 1942. aastal.

Peapostkontori lähedal on Vabatahtlike skväär, kus põleb Suures Isamaasõjas langenud tšeljabinslaste mälestuseks igavene tuli. 1943. aastal asus siit rindetele Uraali vabatahtlike tankikorpuse Tšeljabinski tankibrigaad, mille üks tank, nr. 23, tungis esimesena Prahasse, kus ta sõjamälestisena praegugi ühel väljakul seisab.

Suursugune hoone on veel Jaroslavski väljakul paiknev

Glinka-nimeline Ooperi- ja Balletiteater.

Sõekäevanduste baasil on tekkinud mitmeid satelliitlinna, neist suurim on 16 800 elanikuga Kopeisk.

SATKA—ZLATOUST—MIASS

Ekspressbuss suundub Tšeljabinskist läände — Uraali mägedesse. Sõidame uuel Moskva—Siberi magistraalil. Järeletegemist vääriv on siin see, et kõrvalteed tähistav suunaviit ei asu mitte mahaõidu juures, nagu meil, vaid sadakond meetrit enne seda. Nii pole võõral ristteele lähene misel tarvidust kiirust vähendada, sest vajaliku informatsiooni saab ta juba varem.

Kuni Miassi linna lähisteni valitseb kõrgeltarenenud põllumajandusega maastik, mida kaunistavad kuldkollased valgetüvelised kasesalud. Kolm kuud pole siin vihma sadanud. Ohk on turbavingune: põlevad kultiveeritud sood ja heinamaad. Ka mõningad teedärsed metsatukad on tulo-roaks langenud.

Miassist algavad mäed, mis on esialgu üsna madalad. Ent

maantee tõuseb märkamatu, kuni pärast Zlatousti algab ühe kõrge sopka harjalt mitmekümne kilomeetri pikkune laskumine. Väiksematest seljandikest on tee läbi raiutud. Neis paigus paljanduvad väga erinevat värvi kivimid.

Satka näen tõelist Londoni udu, õigemini küll sudu. Linn, mis asub sopkadevahelises orus, on üks XVIII sajandil rajatud tehase järglasi. Praegu ainuke magnetiidi tootmise keskus Nõukogude Liidus. Tuulevaikse hommiku tõttu hõljub mägede vahel asuva linna kohal kõik (ja see kõik on 200 tonni ööpäevas), mis lendub arvukaist tehastest. Tunnen kurgus kipitust. Harjumatuses.

Ümbritsevad mäed on ümarad, kulunud. Nende tõusulangused on üldiselt pikalad, 2—3 km. Nii nõlvad kui ka harjad on metsased. Kuni magnetiidi tootmise alguseni 1901. aastal olid metsased ka Satka ümbruse sopkad, praegu on need vaid pruunid kõrbed.

Vana Satka, mis asub vahetult tehaste läheduses, jätab süinge mulje. Alles pärast lõunat, kui tuul hajutab sudu ja päike paistab ka sellele tööstuslinnale, hakkavad teisel pool sopkat silma Uue Satka kvartalid, millel on sootuks rõõmsam ilme. On iseloomulik, et kõigil eramajadel on plekk-katused, mis korralikult värvitud.

Tavaliselt olla oktoobri keskel siin lumi maas. kuid see-

ZLATOUST Kesk-Uraalis.

Vene mõõgaterase isa P. P. Anossovi mälestussammas.

Autori foto

kord on veel 10° sooja. Nii ef soe sügis ka siin, Uraalis.

Kiire ja mugav elektrirong viib mjnd Satkast Zlatousti. Valitseb tööstusmaastik: ei ihki puud ega pöösast, üksnes mõni harv rohutat halli

pinnasel. Kõrbesoon tõpõb alles 2—3 kilomeetri kaugusel tehastest, kuid puud on surnud veel 7—8 kilomeetri kaugusel.

LJäraneb)